

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

6. maj 2026

Temarapport 2025

Unge i fængsler og arrester

Indhold

6. maj 2026

1. Indledning	3
2. Overordnede resultater	4
2.1 Hovedkonklusioner.....	4
2.2. Generelle anbefalinger	4
3. Undersøgelsermetode.....	5
3.1. Tilsynsbesøg knyttet til tema 2025 på børneområdet	5
3.2. Indsamling af oplysninger	6
3.3. Retsgrundlaget for tilsynsbesøg.....	7
4. Nærmere om de undersøgte forhold.....	7
4.1. Regler om behandling af 15-17-årige i Danmarks Fængsler	7
4.2. Placering af unge	8
4.2.1. Regelgrundlaget.....	8
4.2.2. Undersøgelsen	8
4.3. Kendskab til reglerne	10
4.4. Vejledning om rettigheder mv.	11
4.4.1. Regelgrundlaget.....	11
4.4.2. Undersøgelsen	12
4.5. Undervisning, beskæftigelse og fritid	13
4.5.1. Regelgrundlaget.....	13
4.5.2. Undersøgelsen	13
4.6. Brug af magt, sikringscelle og observationscelle samt isolation og udelukkelse fra fællesskab	15
4.6.1. Regelgrundlaget.....	15
4.6.2. Undersøgelsen	15
4.7. Fællesskab med andre indsatte	16
4.7.1. Regelgrundlaget.....	16
4.7.2. Undersøgelsen	17
4.8. I øvrigt om relationer og sektorsamarbejde	18

Dok.nr. 26/00042-1/UL

1. Indledning

Ombudsmandens tilsyn er især rettet mod samfundets mest udsatte borgere, og ombudsmanden prioriterer bl.a. at besøge institutioner, hvor regelgrundlaget giver mulighed for mere vidtgående indgreb.

Temaet for ombudsmandens tilsyn på børneområdet i 2025 var unge i fængsler og arrester. Besøgene blev gennemført i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur.

Unge under 18 år skal som udgangspunkt ikke placeres i et fængsel eller en arrest. Afgørende hensyn til retshåndhævelse kan dog føre til, at det alligevel sker i forbindelse med, at 15-17-årige skal afsone en dom. Det kan også ske i forbindelse med, at en ung varetægtsfængsles. En ung kan desuden blive anbragt kortvarigt i en arrest, f.eks. i forbindelse med en anholdelse.

Ifølge den årlige offentliggjorte statistik fra Danmarks Fængsler blev der i 2024 indsat 181 unge på 15-17 år i fængsler eller arrester. Det svarede til ca. 2 pct. af alle nye indsatte i 2024.

Ombudsmanden gennemførte senest i 2017 tilsynsbesøg med særligt fokus på mindreårige indsatte i fængsler og arrester og ønskede med tilsynsbesøgene i 2025 at følge op på de tidligere besøg.

Ombudsmanden besøgte ni fængsler og arrester, og undersøgelsen var koncentreret om forholdene for unge på 15-17 år samt kendskabet til og anvendelsen af de regler, der gælder for behandling af denne gruppe af indsatte. Der var særligt fokus på:

- Placering, fællesskab og relationer i øvrigt
- Information om rettigheder mv.
- Undervisning, beskæftigelse, fritid og sektorsamarbejde
- Brug af magtanvendelse, observations- og sikringscelle
- Isolation og udelukkelse fra fællesskab
- Sundhedsmæssige forhold.

2. Overordnede resultater

2.1 Hovedkonklusioner

- Det er ombudsmandens indtryk, at personalet i de besøgte institutioner generelt havde en særlig opmærksomhed på indsatte mellem 15 og 17 år og på forholdene for de unge under indsættelsen.
- Tilsynsbesøgene afdækkede, at der i institutionerne generelt var kendskab til reglerne om behandling af indsatte under 18 år og til Danmarks Fængslers retningslinjer for behandling af 15-17-årige, som blev udarbejdet i forlængelse af ombudsmandens tilsynsbesøg i 2017 om unge i bl.a. arrester og fængsler. Det er ombudsmandens indtryk, at retningslinjerne har bidraget til at sikre opmærksomhed på de særlige regler om unge.
- Tilsynsbesøgene viste generelt, at forældremyndighedsindehavere ikke blev orienteret og vejledt på en måde, som gjorde dem i stand til at varetage den mindreåriges interesser og behov under indsættelsen.
- Det var ombudsmandens samlede indtryk, at der i de besøgte institutioner kunne være usikkerhed i forhold til pligten til at udarbejde et behandlingsprogram for unge og kravene til indholdet heraf.
- Tilsynsbesøgene efterlod det indtryk, at der var fokus på at forebygge indgreb, herunder magtanvendelse, over for unge, og at personalet generelt var tilbageholdende med at anvende sådanne indgreb over for unge.
- Unge i de besøgte institutioner var som udgangspunkt adskilt fra voksne indsatte. I institutioner, hvor unge havde haft fællesskab med voksne uden overvågning, viste tilsynsbesøgene, at der flere steder ikke var gjort notat herom, eller at der manglede en begrundelse for, at fællesskabet blev skønnet at være i overensstemmelse med de unges tarv.

Undersøgelsen har i øvrigt vist, at mindreårige indsatte i praksis i visse tilfælde kan blive placeret i en institution uden en ungeafdeling – også ud over korterevarende anbringelser. Ud fra oplysninger fra Danmarks Fængsler, herunder om etableringen af yderligere pladser til unge, er det dog ombudsmandens indtryk, at der i Danmarks Fængsler er et ledelsesmæssigt fokus på at sikre, at unge bliver placeret i institutioner, som kan imødekomme de særlige behov, der er knyttet til behandlingen af mindreårige indsatte.

2.2. Generelle anbefalinger

Ombudsmanden anbefaler generelt, at Danmarks Fængsler

- sikrer, at sagsbehandlingen indrettes, så både den mindreårige indsatte og forældremyndighedsindehavere kan udøve partsbeføjelser, herunder at forældremyndighedsindehavere orienteres og vejledes på en måde, som gør dem i stand til som legale partsrepræsentanter at varetage den mindreåriges interesser og behov
- sikrer, at der gøres notat om tilladelser til unge indsatte fællesskab med voksne indsatte uden personalets tilstedeværelse, og at notaterne indeholder en begrundelse for, at fællesskabet skønnes at være i overensstemmelse med den unges tarv
- sikrer, at der ved modtagelse af en ung indsat snarest muligt udarbejdes et særligt behandlingsprogram for den unge, og at institutionerne har viden om, hvad et behandlingsprogram kan indeholde, herunder eventuelle tilbud om relevant undervisning og aktivering.

Ved et møde i november 2025 drøftede ombudsmanden og Danmarks Fængsler flere af de observationer og problemstillinger, som har dannet grundlag for de generelle anbefalinger. Der vil i relevant omfang også blive fulgt op på de generelle anbefalinger og andre forhold og observationer ved kommende møder og drøftelser med Danmarks Fængsler.

Ombudsmanden vil desuden følge op på de generelle anbefalinger under fremtidige tilsynsbesøg.

Som opfølgning på tilsynsbesøgene indledte ombudsmanden en undersøgelse af egen drift om brugen af rutinemæssige afgørelser om midlertidig udelukkelse af unge ved indsættelsen i en institution. Undersøgelsen er omtalt nedenfor i pkt. 4.6.2. Ombudsmanden har i forbindelse med tilsynsbesøgene i 2025 derudover fra Danske Fængsler modtaget nærmere oplysninger om placeringen og håndteringen af mindreårige afsonere ved pladsmangel i Søbysøgård Fængsels lukkede ungeafsnit (se nedenfor i pkt. 4.2) og om orienteringen og vejledningen af forældremyndighedsindehavere (omtalt nedenfor i pkt. 4.4.2).

3. Undersøgelsesmetode

3.1. Tilsynsbesøg knyttet til tema 2025 på børneområdet

Der blev foretaget besøg i Søbysøgård Fængsel og i Vestre Fængsel (som er et arresthus), der begge som de eneste af Danmarks Fængsels institutioner rummer egentlige ungeafdelinger. De øvrige syv besøgssteder blev valgt med udgangspunkt i oplysninger fra Danmarks Fængsler om, hvor der havde været eller aktuelt var placeret unge (se nærmere herom under pkt. 4.2). Der blev i den forbindelse gennemført tilsynsbesøg i et lukket fængsel, et åbent

fængsel og fem arrester. Et af arrestbesøgene angik én bestemt ung, som var placeret i den pågældende arrest i længere tid.

Et af tilsynsbesøgene var uanmeldt, mens de øvrige besøg var anmeldt på forhånd.

De i alt ni tilsynsbesøg blev gennemført i første halvår af 2025. På ombudsmandens hjemmeside findes en samlet oversigt over tilsynsbesøg på børneområdet i 2025, herunder temabesøgene, og de anbefalinger, der blev givet til de enkelte besøgssteder (www.ombudsmanden.dk, under Arbejdsområder, Tilsyn, Tilsynsbesøg på steder, hvor borgerne bor, Gennemførte tilsynsbesøg på børneområdet i 2025).

3.2. Indsamling af oplysninger

Ombudsmanden modtog fra Danmarks Fængsler generelle oplysninger om unge i fængsler og arrester, herunder om placeringen af unge og om den samlede forekomst af visse indgreb.

Forud for de anmeldte tilsynsbesøg modtog ombudsmanden desuden materiale fra besøgsstederne til belysning af fokusområderne ved besøgene, bl.a. rapporter om indgreb, herunder magtanvendelse, i forhold til unge samt oplysninger om undervisning af unge og om unges fællesskab med voksne. Efter det uanmeldte besøg modtog ombudsmanden tilsvarende oplysninger og materiale fra den besøgte institution.

Under tilsynsbesøgene fik besøgsholdene mundtlige oplysninger ved samtaler med ledelserne og de ansatte. Besøgsholdene gennemførte desuden samtaler med besøgsvenner og præster eller imamer, som var tilknyttet eller ansat i de besøgte institutioner.

Ved tilsynsbesøgene i de to institutioner med ungeafdelinger gennemførte besøgsholdene samtaler med unge ved besøget.

Institutioner, som ikke havde en ungeafdeling, modtog normalt kun sjældent unge indsatte, og når det skete, var den unge oftest kun placeret i institutionen i kort tid, typisk under et døgn. I disse institutioner var der på den baggrund ingen eller kun en enkelt ung placeret i den pågældende institution på besøgstidspunktet. Derfor blev unge, som havde været indsat i op til ca. et år før besøget, tilbudt en samtale om opholdet i institutionen, ligesom der i flere tilfælde var samtaler med unge, som efter et tilsynsbesøg og frem til den 1. november 2025 blev indsat i institutionen. I det omfang de unge var undergivet forældremyndighed, blev der på tilsvarende måde tilbudt og gennemført samtaler med forældre.

Besøgsholdene talte med i alt 23 unge og 14 forældre i tilknytning til de ni tilsynsbesøg.

Besøgsholdene fik også forevist de dele af besøgsstederne, som blev brugt ved indsættelse af unge, f.eks. celler, motionsrum, gårdtursarealer og eventuelt værksteder.

3.3. Retsgrundlaget for tilsynsbesøg

Tilsynsbesøgene blev gennemført som led i ombudsmandens almindelige tilsynsvirksomhed efter ombudsmandsloven og som led i ombudsmandens arbejde med at forebygge, at mennesker, der er eller kan blive berøvet deres frihed, udsættes for f.eks. umenneskelig eller nedværdigende behandling, jf. den valgfri protokol til FN's Konvention om Tortur og Anden Grusom, Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf.

Ombudsmandens arbejde for at forebygge nedværdigende behandling mv. i henhold til protokollen udføres i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur.

Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY bidrager i samarbejdet med menneskeretlig og lægefaglig ekspertise. Dette betyder bl.a., at personale med ekspertise på disse områder fra de to institutter deltager i planlægning og gennemførelse af samt opfølgning på tilsynsbesøg.

Derudover har ombudsmanden et særligt ansvar for at beskytte børns rettigheder efter bl.a. FN's Konvention om Barnets Rettigheder (Børnekonventionen).

En børnesagkyndig fra ombudsmanden deltager i tilsynsbesøgene på børneområdet.

4. Nærmere om de undersøgte forhold

4.1. Regler om behandling af 15-17-årige i Danmarks Fængsler

Barnets tarv skal komme i første række i alle foranstaltninger, der vedrører barnet. Det fremgår af FN's Børnekonvention.

Ifølge samme konvention skal intet barn gøres til genstand for tortur eller anden grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. Et tilsvarende forbud fremgår af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Desuden skal ethvert barn, der er berøvet friheden, efter Børnekonventionen behandles menneskeligt og med respekt for menneskets naturlige værdighed og på en måde, der tager hensyn til dets aldersmæssige behov.

Nationale regler om behandling af indsatte under 18 år i Danmarks Fængsler er fastsat i straffuldbyrdelsesloven (lovbekendtgørelse nr. 201 af 28. februar 2023) og i bl.a. bekendtgørelse nr. 901 af 25. juni 2025 (herefter ungebekendtgørelsen) og vejledning nr. 9568 af 27. juni 2025 (herefter ungevejledningen). Desuden findes enkeltstående bestemmelser rettet mod behandlingen af indsatte under 18 år i bl.a. bekendtgørelser vedrørende magtanvendelse, brug af håndjern og sikringscelle, udelukkelse fra fællesskab og disciplinærstraf.

Med de modifikationer, der følger af de nævnte regler, er unge indsatte i øvrigt omfattet af de almindelige regler, som gælder for indsatte i Danmarks Fængsler, herunder reglerne i straffuldbyrdelsesloven og varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 900 af 25. juni 2025).

4.2. Placering af unge

4.2.1. Regelgrundlaget

Ungebekendtgørelsen indeholder regler om placeringen af unge i Danmarks Fængsler. Varetægtsfængslede unge skal ifølge reglerne som udgangspunkt placeres i en arrest i nærheden af det sted, hvor den unge har sin bopæl eller en anden personlig tilknytning. Unge, som skal afsone en dom i en åben institution, skal som udgangspunkt placeres i Søbysøgård Fængsels åbne ungeafdeling, mens unges afsoning i en lukket institution som udgangspunkt skal ske i Søbysøgård Fængsels lukkede ungeafdeling, i Herstedvester Fængsel eller i en arrest, herunder i Vestre Fængsel. Fra 1. april 2025 har unge kvinder desuden efter en konkret vurdering kunnet placeres i Jyderup Fængsel.

Ved placeringen indgår hensyn til bl.a. den unges sikkerhed, mulighed for fællesskab med andre indsatte og muligheden for at iværksætte et særligt behandlingsprogram, for eksempel i form af undervisnings- eller aktiverings-tilbud.

4.2.2. Undersøgelsen

Ombudsmanden modtog i 2025 oplysninger fra Danmarks Fængsler om, i hvilke institutioner unge havde været placeret, og om aktuel placering af unge i fængsler og arrester.

Oplysningerne viste, at unge varetægtsfængslede i praksis som udgangspunkt blev anbragt i Vestre Fængsels ungeafdeling, som er en arrestafdeling. Unge, som skulle afsone en dom, blev som udgangspunkt anbragt i Søbysøgård Fængsels åbne eller lukkede ungeafdeling. Der var også unge afsonere, som blev anbragt i Vestre Fængsels ungeafdeling.

Institutioner uden en ungeafdeling modtog normalt ikke eller kun få gange årligt unge indsatte. Oftest var de unge desuden kun placeret kort tid i institutionen, typisk under et døgn, da det fandt sted i forbindelse med situationer, f.eks. en anholdelse, hvor der var behov for en kortvarig anbringelse i en arrest, indtil der blev truffet afgørelse om den unges eventuelle videre anbringelse.

Samtidig viste oplysningerne, at der i visse tilfælde kunne være behov for at placere eller overføre unge til et fængsel eller en arrest uden en ungeafdeling – også ud over korterevarende anbringelser i nogle få dage, f.eks. på grund af sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til den unges mulighed for at opretholde kontakt med familie og netværk.

Et af ombudsmandens tilsynsbesøg var rettet mod en ung, der i et sådant tilfælde blev overført til en arrest med henblik på at afsone en del af sin dom i arresten.

Ombudsmanden modtog desuden oplysninger om, at unge i nogle tilfælde på grund af manglende kapacitet ikke kunne afsone i Søbysøgård Fængsels lukkede ungeafdeling. På den baggrund blev unge i flere tilfælde i 2025 indkaldt til afsoning i en arrest uden en ungeafdeling, hvor de i en længere periode kunne vente på at blive overført til Søbysøgård Fængsels lukkede ungeafdeling. Ombudsmanden modtog også klager vedrørende unge, som var i den situation.

Danmarks Fængsels ungeafdelinger er specialiserede og har gennem deres løbende modtagelse af unge indsatte erfaring i at håndtere denne målgruppe. Det samme gør sig ikke gældende for andre institutioner, der normalt kun sjældent og i kort tid har unge i deres varetægt.

Ombudsmanden modtog – bl.a. på baggrund af de nævnte klager – oplysninger fra Danmarks Fængsler om håndtering af forholdene, når pladmangel i Søbysøgård Fængsels lukkede ungeafdeling førte til, at unge blev placeret i en arrest uden en ungeafdeling.

Anbringelse af unge i institutioner uden en ungeafdeling er desuden blevet drøftet generelt med Danmarks Fængsler ved et møde i november 2025.

Det fremgår af Danmarks Fængsels oplysninger bl.a., at der er et ledelsesmæssigt fokus på behovet for at øge kapaciteten til unge i fængsler og arrester og at gøre kapaciteten mere fleksibel, med henblik på at reglerne om behandling af unge indsatte kan imødekommes – også ved udsving i antallet af unge indsatte. Ifølge oplysninger fra Danmarks Fængsler var det gennemsnitlige daglige belæg af 15-17-årige indsatte 11 unge i første kvartal af 2025, mens det i fjerde kvartal af 2025 var 23 unge.

Der er ifølge det oplyste i den forbindelse bl.a. blevet etableret yderligere pladser til unge i én arrest med henblik på at styrke mulighederne for, at de unge kan have fællesskab med andre indsatte, og at der kan iværksættes særlige behandlingsprogrammer, herunder i form af undervisningstilbud.

På baggrund af Danmarks Fængsleres oplysninger er det ombudsmandens indtryk, at der i Danmarks Fængsler er et ledelsesmæssigt fokus på at sikre, at unge bliver placeret i institutioner, som kan imødekomme de særlige behov, der er knyttet til behandlingen af mindreårige indsatte.

Ombudsmanden vil drøfte de ovenfor omtalte forhold ved fremtidige møder med Danmarks Fængsler, ligesom der vil være en opmærksomhed på det ved kommende tilsynsbesøg i fængsler og arrester.

4.3. Kendskab til reglerne

Formålet med reglerne om behandling af indsatte under 18 år er at sikre, at der tages behørigt hensyn til unge indsatte i fængsler og arrester. Det er derfor afgørende, at personalet kender reglerne.

I de to institutioner med ungeafdelinger var der ved tilsynsbesøgene fokus på at undersøge personalets kendskab til indholdet af reglerne om unge og til reglernes anvendelse og betydning for personalets arbejde i en ungeafdeling.

Ved tilsynsbesøgene i institutioner uden en ungeafdeling var undersøgelsens primære fokus at afdække, om personalet havde kendskab til, at der var regler om behandling af indsatte under 18 år, til hovedindholdet af disse regler og til, hvor personalet efter behov kunne få relevant viden om anvendelsen og betydningen af reglerne.

Danmarks Fængsler (på daværende tidspunkt kriminalforsorgen) udarbejdede i forlængelse af ombudsmandens tilsynsbesøg i 2017 retningslinjer for behandling af varetægtsfængslede og afsonere under 18 år. Retningslinjerne har fokus på de særlige regler om behandling af unge indsatte og andre opmærksomhedspunkter vedrørende denne gruppe af indsatte. Retningslinjerne bliver løbende opdateret af Danmarks Fængsler og blev ifølge det oplyste i praksis anvendt som en form for tjekliste ved indsættelse af unge.

På baggrund af samtaler med de unge, ansatte og ledelserne er det ombudsmandens indtryk, at personalet i de besøgte institutioner generelt havde en særlig opmærksomhed på indsatte mellem 15 og 17 år og på forholdene for de unge under indsættelsen.

Ombudsmandens tilsynsbesøg viste i den forbindelse samtidig, at der var kendskab til de særlige regler om behandling af unge i Danmarks Fængsler

blandt medarbejderne i alle ni besøgte institutioner. Oplysninger fra ledelse og personale viste gennemgående, at institutionerne gjorde brug af Danmarks Fængsels retningslinjer for behandling af 15-17-årige under indsættelsen af unge, herunder ved modtagelsen af unge. På baggrund af de modtagne oplysninger er det ombudsmandens indtryk, at retningslinjerne har bidraget til at sikre opmærksomhed på de særlige regler om unge.

I de to institutioner med ungeafdelinger er der behov for, at det tilknyttede personale har nærmere kendskab til de særlige regler på området og til reglerne anvendelse og betydning for personalets arbejde i en ungeafdeling. Oplysninger fra ledelsen og personalet viste imidlertid bl.a., at der ikke var et introduktionsforløb e.l. for fængselsbetjente, som skulle tilknyttes ungeafdelingerne. Ombudsmanden anbefalede derfor, at de to institutioner sikrer, at det uniformerede personale på ungeafdelingerne har kendskab til de regler, der gælder for unge placeret i Danmarks Fængsler.

Undersøgelsen af kendskabet til reglerne gav ikke ombudsmanden anledning til anbefalinger mv. i forhold til fængsler og arrester uden ungeafdelinger.

4.4. Vejledning om rettigheder mv.

4.4.1. Regelgrundlaget

Ligesom andre indsatte skal 15-17-årige snarest efter anbringelsen i et fængsel eller en arrest vejledes om deres rettigheder, pligter og øvrige forhold under opholdet i institutionen. Det følger af regler i straffuldbyrddelseslovgivningen. Det er desuden forudsat, at varetægtsfængslede ved indsættelsen får udleveret en kort og overskuelig skriftlig orientering om institutionen.

Der er også pligt til at vejlede om bl.a. klagemuligheder ved visse indgreb i forhold til de indsatte, herunder ved indgreb som er omtalt under pkt. 4.6 nedenfor.

En forældremyndighedsindehaver skal drage omsorg for en ung under 18 år og kan træffe afgørelse om den unges personlige forhold ud fra den unges interesse og behov. Det fremgår af forældreansvarsloven (lovbekendtgørelse nr. 1768 af 30. november 2020). En forælder med forældremyndighed har dermed adgang til at varetage den unges interesse og behov som legal partsrepræsentant.

Unge, der er fyldt 15 år, anses i praksis samtidig som udgangspunkt for at have den fornødne modenhed til at varetage egne interesser og behov – og dermed være partshabile – selvom de er under forældremyndighed. Den unge skal derfor vejledes om rettigheder mv. på en måde, så den unge kan udøve sine partsbeføjelser, herunder gøre brug af retten til aktindsigt, til at

klage over afgørelser og til via bl.a. partshøring at få indflydelse på de afgørelser, der bliver truffet i forbindelse med ophold i en arrest eller et fængsel.

Det forhold, at en mindreårig indsat anses for at være partshabil, ændrer imidlertid ikke forældremyndighedsindehaverens status som legal partsrepræsentant. Danmarks Fængsler må derfor indrette sagsbehandlingen på en måde, så både den mindreårige indsatte og forældremyndighedsindehavere kan udøve partsbeføjelser.

Sundhedslovgivningen indeholder særlige regler om information og inddragelse af forældremyndighedsindehavere.

4.4.2. Undersøgelsen

Tilsynsbesøgene viste, at de unge generelt blev vejledt om rettigheder og rammer for opholdet i fængslet eller arresten, herunder vejledt på en måde, som gjorde dem i stand til at varetage egne interesser og behov.

Det er samtidig ombudsmandens generelle indtryk, at forældre blev orienteret om indsættelsen af unge i fængsler og arresten. Ofte blev forældrene orienteret af politiet eller eventuelt kommunen eller en anden myndighed, hvis den unge f.eks. blev overført fra en social institution til et fængsel eller en arrest.

Besøgsholdenes samtaler med forældre viste dog generelt, at forældre ikke blev orienteret og vejledt på en måde, som gjorde det muligt for dem at varetage den mindreåriges interesser og behov under indsættelsen. Forældrene blev bl.a. ikke generelt informeret om vilkår og rammer for den unges ophold i fængslet eller arresten, herunder om muligheder for at besøge eller have kontakt med den unge. Forældrene blev generelt heller ikke orienteret om indgreb på en måde, som gjorde dem i stand til at klage eller på andre måder varetage den unges interesser og partsbeføjelser som legal partsrepræsentant.

Oplysningerne fra forældrene blev bekræftet af de oplysninger, besøgsholdene fik ved samtaler med ledelserne og ansatte i de fleste af de besøgte institutioner. Tilsynsbesøgene viste i den forbindelse, at der ikke var udarbejdet skriftligt materiale e.l., som kunne anvendes ved information og vejledning af forældre ved indsættelse af mindreårige i Danmarks Fængsler.

Forholdene gav ombudsmanden grundlag for at anbefale til seks af de besøgte institutioner, herunder de to institutioner som har ungeafdelinger, at sagsbehandlingen indrettes, så både de indsatte unge og forældremyndighedsindehavere kan udøve partsbeføjelser, herunder at der sikres relevant orientering og vejledning. I forhold til yderligere to institutioner blev forholdet fremhævet som et opmærksomhedspunkt. I forhold til to institutioner blev det også anbefalet, at det i samarbejde med fængselskredsens sundhedsenhed

sikres, at reglerne i sundhedslovgivningen om information og inddragelse af forældremyndighedsindehavere overholdes.

På den baggrund anbefaler ombudsmanden generelt, at Danmarks Fængsler sikrer, at sagsbehandlingen indrettes, så både den mindreårige indsatte og forældremyndighedsindehavere kan udøve partsbeføjelser, herunder at forældremyndighedsindehavere orienteres og vejledes på en måde, som gør dem i stand til som legale partsrepræsentanter at varetage den mindreåriges interesser og behov.

Ved et møde i november 2025 oplyste Danmarks Fængsler, at der på baggrund af tilsynsbesøgene var blevet iværksat tiltag med henblik på at udarbejde procedurer mv., som skal sikre information og vejledning af forældre i overensstemmelse med indholdet af ombudsmandens generelle anbefaling.

På den baggrund har ombudsmanden som opfølgning på tilsynsbesøgene bedt Danmarks Fængsler om at blive orienteret om de pågældende tiltag.

4.5. Undervisning, beskæftigelse og fritid

4.5.1. Regelgrundlaget

Indsatte i den undervisningspligtige alder efter folkeskoleloven har ifølge ugebekendtgørelsen ret til at modtage og pligt til at deltage i undervisning, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Undervisningen skal tage udgangspunkt i den undervisningspligtige unges situation og læringsforudsætninger og skal varetages af personale med de nødvendige faglige og pædagogiske forudsætninger.

Ved modtagelse af en ung indsat skal Danmarks Fængsler snarest muligt med udgangspunkt i den unges motivation og samlede forudsætninger søge at etablere et særligt behandlingsprogram, for eksempel i form af undervisnings- eller aktiveringstilbud for den pågældende. Et behandlingsprogram for unge kan desuden omfatte træning i bl.a. almindelige praktiske gøremål som rengøring og madlavning mv. Det følger af ugebekendtgørelsen og ungevejledningen.

15-17-årige skal ifølge ugebekendtgørelsen have adgang til fysisk udførelse eller træning mindst 2 timer om dagen, hvoraf mindst 1 time skal være i fri luft, medmindre det ikke er foreneligt med sikkerhedsmæssige hensyn.

4.5.2. Undersøgelsen

Navnlig i institutioner med ungeafdelinger havde både ledelsen og personalet fokus på at sikre, at der tilbydes undervisning i overensstemmelse med reglerne i ugebekendtgørelsen. I praksis var der i vidt omfang tale om eneundervisning og eventuelt undervisning efter reglerne om specialundervisning

på baggrund af de unges forskellige alder og niveau. Der var desuden i et vist omfang mulighed for beskæftigelse i værksted e.l.

I fængsler og arrester uden en ungeafdeling, der normalt kun sjældent tog imod unge, og hvor unge oftest kun var i kort tid, var det i de fleste tilfælde kun muligt at tilbyde de unge læsestof, opgaver e.l.

Fire institutioner, herunder en arrest med en ungeafdeling, blev anbefalet at sikre, at der ved modtagelse af en ung indsat snarest muligt udarbejdes et særligt behandlingsprogram, for eksempel i form af undervisnings- eller aktiveringstilbud for den unge.

På baggrund af undersøgelsen er det ombudsmandens samlede indtryk, at der i Danmarks Fængslers institutioner kan være usikkerhed i forhold til pligten til at udarbejde et behandlingsprogram for unge og kravene til indholdet heraf.

Ombudsmanden anbefaler på den baggrund generelt, at Danmarks Fængsler sikrer, at der ved modtagelse af en ung indsat snarest muligt udarbejdes et særligt behandlingsprogram for den unge, og at institutionerne har viden om, hvad et behandlingsprogram kan indeholde, herunder eventuelle tilbud om relevant undervisning og aktivering.

Den generelle anbefaling skal også ses i lyset af oplysningerne om, at unge i visse tilfælde kan blive placeret i længere perioder i institutioner uden en ungeafdeling. Se pkt. 4.2 ovenfor.

Danmarks Fængsler oplyste på et møde i november 2025, at der på baggrund af ombudsmandens tilsynsbesøg var et øget fokus på reglerne om behandlingsprogrammer også centralt i Danmarks Fængsler. Ombudsmanden vil følge op på forholdene og den generelle anbefaling ved kommende møder med Danmarks Fængsler.

På baggrund af oplysninger fra de unge, de ansatte og ledelserne er det desuden ombudsmandens indtryk, at de besøgte fængsler og arrester generelt sørgede for at sikre de unge adgang til fysisk udfoldelse, og at der var fokus på at tilbyde de unge passende aktiviteter.

I forhold til én institution med en ungeafdeling anbefalede ombudsmanden, at institutionen bestræber sig på at sikre, at der er mulighed for yderligere ungeaktiviteter eller kontakt til det uniformerede personale om aftenen i hverdagen og generelt i weekenden.

4.6. Brug af magt, sikringscelle og observationscelle samt isolation og udelukkelse fra fællesskab

4.6.1. Regelgrundlaget

Efter de almindelige regler herom i straffuldbyrdslovgivningen kan personalet i fængsler og arrester også over for unge indsatte i visse tilfælde anvende *fysisk magt*, ligesom 15-17-årige indsatte under nærmere angivne betingelser kan blive anbragt i *sikringscelle*. Det kan bl.a. ske for at afværge truende vold eller hindre selvbeskadigelse. En ung kan desuden under visse betingelser anbringes i *observationscelle*, hvis f.eks. afgørende hensyn til orden og sikkerhed kræver det.

På linje med andre indsatte kan unge i fængsler og arrester også blive anbragt i *isolation* efter afgørelse af fængslet eller arresten. Det kan ske på forskellige grundlag. Indsatte kan blive *udelukket fra fællesskab*, bl.a. af sikkerhedsmæssige årsager eller fordi den indsatte udviser en adfærd, som er åbenbart uforenelig med fortsat ophold i fællesskab med andre indsatte. En indsat kan også efter en konkret vurdering *midlertidigt udelukkes fra fællesskab*, f.eks. mens spørgsmålet om udelukkelse bliver behandlet. Indsatte kan desuden blive ikendt en disciplinær straf i form af *strafcelle*, f.eks. ved undvigelse eller som følge af vold eller trusler om vold mod medindsatte, personale eller andre i institutionen.

Der gælder enkelte særlige regler, når indgreb af denne karakter anvendes i forhold til unge under 18 år i fængsler og arrester. Bl.a. kan unge kun undtagelsesvist anbringes i sikringscelle, og hvis det sker, skal der straks tilkaldes en læge, som kan føre tilsyn med den unge, uanset om den unge tvangsfikseres, og uanset at der ikke er mistanke om sygdom, herunder tilskadekomst, og den unge ikke selv har anmodet om lægehjælp. Unge, som er ikendt strafcelle, kan også som udgangspunkt deltage i beskæftigelse i fællesskab med andre indsatte, ligesom ugebekendtgørelsens regler om 15-17-åriges mulighed for fysisk udfoldelse og træning gælder, selv om en ung er anbragt i isolation.

4.6.2. Undersøgelsen

I forbindelse med hvert besøg bad ombudsmanden besøgsstederne om at sende oplysninger om bl.a. institutionens brug af de ovennævnte indgreb de foregående tre år.

Oplysningerne viste, at der var foretaget et mindre antal indgreb i forhold til unge, og at disse var foretaget primært i institutioner, som havde særlige ungeafdelinger, og hvor unge kunne være anbragt i længere perioder.

Ombudsmanden modtog og gennemgik rapporter og andet sagsmateriale om konkrete magtanvendelser, anbringelse i observationscelle eller sikringscelle,

udelukkelse fra fællesskab og ikendelse af strafcelle vedrørende 15-17-årige. Det modtagne materiale dannede grundlag for drøftelser med institutionernes ansatte og ledelse om indgreb og forebyggelse heraf over for unge, herunder om institutionernes fokus på deeskalerende tiltag og konflikthåndtering. Der blev også gennemført samtaler med unge, som havde været udsat for indgreb.

Undersøgelsen viste, at der var ledelsesmæssig opmærksomhed på forekomsten af indgreb i forhold til indsatte under 18 år. Det er desuden ombudsmandens indtryk, at der i institutionerne generelt var fokus på at forebygge indgreb, herunder magtanvendelse, over for unge, og at personalet generelt var tilbageholdende med at anvende sådanne indgreb over for unge.

Ved to tilsynsbesøg fremkom der oplysninger om, at unge under 18 år rutinemæssigt var blevet midlertidigt udelukket fra fællesskab ved indsættelsen i institutionen – det vil sige uden at det konkret var blevet vurderet at være nødvendigt f.eks. ud fra sikkerhedshensyn. Den ene institution oplyste, at denne praksis var ophørt. Forholdet blev drøftet ved et møde i november 2025 med Danmarks Fængsler og gav ombudsmanden anledning til at iværksætte en undersøgelse af egen drift. Ombudsmanden har efterfølgende fået oplyst, at der er taget skridt til at sikre, at den nævnte praksis også i den anden institution er bragt til ophør, og at eventuelle afgørelser om midlertidig udelukkelse af unge fra fællesskab fremover træffes i overensstemmelse med reglerne herom.

Undersøgelsen af personalets brug af indgreb, herunder magtanvendelse, gav desuden anledning til enkelte konkrete anbefalinger i forhold til nogle af de besøgte institutioner, bl.a. om at sikre, at en læge straks anmodes om at føre tilsyn, hvis en mindreårig indsat undtagelsesvist anbringes i sikringscelle, og at oplysninger om lægetilkald og lægetilsyn bliver dokumenteret.

4.7. Fællesskab med andre indsatte

4.7.1. Regelgrundlaget

En indsat skal så vidt muligt have adgang til fællesskab med andre indsatte efter reglerne i straffuldbyrdelseslovgivningen.

Af Børnekonventionen følger bl.a., at et barn, der er berøvet friheden, skal holdes adskilt fra voksne, medmindre en sådan adskillelse ikke anses at tjene barnets tarv. I overensstemmelse hermed kan mindreårige i fængsler og arrester efter ugebekendtgørelsen alene efter en konkret vurdering og inden for nærmere fastsatte rammer have fællesskab med voksne.

Hvis en 15-17-årig tillades at have fællesskab med voksne indsatte under overvågning af personalet, skal personalet være særligt opmærksomme på,

at den unge ikke udsættes for uheldig påvirkning. Der kan også gives tilladelse til, at unge har fællesskab med voksne indsatte, uden personalet er til stede. I så fald skal der gøres notat herom, herunder om begrundelsen for at fællesskabet skønnes at være i overensstemmelse med den unges tarv.

De nævnte regler indebærer, at indsatte under 18 år i praksis kan være uden fællesskab med andre indsatte som følge af, at der ikke er andre indsatte i arresten eller fængslet, som personalet kan tillade den unge at have fællesskab med. Hvis en ung ikke har adgang til fællesskab, skal Danmarks Fængsler dagligt vurdere, om der er mulighed for at etablere adgang til fællesskab eller for at overføre den unge til en anden institution, hvor der er mulighed for fællesskab. Det følger af regler i ugebekendtgørelsen og ungevejledningen.

4.7.2. Undersøgelsen

På baggrund af besøgsholdenes samtaler med de unge, ansatte og ledelserne er det ombudsmandens indtryk, at det generelt blev tilstræbt, at unge havde fællesskab med andre indsatte. Det fremgik i den forbindelse af de unges oplysninger, at muligheden for at være sammen med andre indsatte var vigtig, bl.a. for at sikre social kontakt og afveksling.

Institutionerne holdt som udgangspunkt unge adskilt fra voksne indsatte, og mulighederne for fællesskab var på den baggrund størst, når der var flere unge indsat i samme institution, som kunne have fællesskab med hinanden. Besøgsholdene kunne imidlertid konstatere, at institutionernes ledelser og ansatte havde fokus på og viden om, at unge kan få tilladelse til at have fællesskab med voksne, som efter personalets og ledelsens vurdering ikke vil udsætte de unge for uheldig påvirkning.

I de tilfælde, hvor en ung kun var placeret i en institution i kort tid, havde institutionen dog ofte ikke grundlag for at kunne foretage denne vurdering og dermed for at etablere fællesskab med voksne.

I flere af de besøgte institutioner havde 15-17-årige haft fællesskab med voksne indsatte uden overvågning af personale. Det skriftlige materiale fra institutionerne viste imidlertid, at der enten ikke var foretaget notat om tilladelsen til fællesskab, eller at notatet manglede begrundelse for, at fællesskabet blev skønnet at være i overensstemmelse med den unges tarv. Kravene til notat og begrundelse skal medvirke til at sikre, at den unges tarv i det enkelte tilfælde er vurderet tilgodeset ved fællesskabet. Manglende eller mangelfulde notater førte til anbefalinger i forhold til to institutioner, mens notatpligten blev fremhævet som et opmærksomhedspunkt i forhold til to andre institutioner.

På den baggrund anbefaler ombudsmanden generelt, at Danmarks Fængsler sikrer, at der gøres notat om tilladelser til unge indsatte fællesskab med

voksne indsatte uden personalets tilstedeværelse, og at notaterne indeholder en begrundelse for, at fællesskabet skønnes at være i overensstemmelse med den unges tarv.

4.8. I øvrigt om relationer og sektorsamarbejde

Det følger af Børnekonventionen, at et frihedsberøvet barn skal have mulighed for at opretholde kontakt med sin familie gennem brevveksling og besøg, medmindre der foreligger særlige omstændigheder.

I overensstemmelse hermed er det i ungevejledningen forudsat, at ansøgninger om besøgstilladelse fra 15-17-åriges familiemedlemmer så vidt muligt skal imødekommes, og at muligheden for at give tilladelse til længere besøg bør udnyttes særligt i forhold til unge indsatte.

Det er ombudsmandens indtryk, at de unge i de besøgte institutioner fik hjælp til at opretholde kontakt med forældre eller andre netværkspersoner, herunder i form af telefonisk kontakt. Det er desuden ombudsmandens opfattelse, at institutionerne så vidt muligt imødekom anmodninger om besøgstilladelse fra unges pårørende, og at både ledelse og personale i relevant omfang havde fokus på at styrke muligheden for, at unge bevarede kontakten med familie og andre netværkspersoner under en indsættelse.

De unge fik desuden hjælp, også fra socialrådgivere i de besøgte institutioner, til at håndtere problemstillinger af praktisk karakter og til at varetage kontakt til uddannelsesinstitution, arbejdsgiver og offentlige myndigheder mv.

De unge, som besøgholdene talte med, gav i øvrigt generelt udtryk for, at der var en god tone mellem dem og personalet, og at de unge – henset til at de var indsat i et fængsel eller en arrest – blev behandlet godt.

Ifølge oplysninger fra ledelserne og personalet i de besøgte institutioner havde de generelt et godt samarbejde med politi, kommuner og andre myndigheder om forholdene for de unge, herunder i forbindelse med løsladelse eller overførsel af unge, f.eks. til en social institution.

Med venlig hilsen

Christian Britten Lundblad